

Sprawa C-280/24 [Malicník]ⁱ**Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym****Data wpływu:**

23 kwietnia 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Krajský súd v Prešove (Słowacja)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

25 marca 2024 r.

Strona wnosząca apelację:

A.B.

Druga strona postępowania:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

[OMISSIS]

POSTANOWIENIE

Krajský súd v Prešove (sąd okręgowy w Preszowie, Słowacja) [OMISSIS] w sprawie wniesionej przez powoda: A.B., [OMISSIS] przeciwko pozwanemu: Slovenská sporiteľňa, a.s., [OMISSIS] o określenie nieoprocentowanego i nieodpłatnego charakteru kredytu, o zwrot bezpodstawnego wzbogacenia oraz o stwierdzenie niedopuszczalności warunków umownych, w przedmiocie apelacji powoda od wyroku Okresný súd Prešov (sądu rejonowego Preszów, Słowacja) [OMISSIS] z dnia 27.10.2023 r.

postanawia, co następuje:

Zgodnie z § 162 ust. 1 lit. c) Civilný sporový poriadok (kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „kpc”) postępowanie zostaje zawieszona, a do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zwanego dalej „Trybunałem Sprawiedliwości”) skierowane zostają następujące pytania:

ⁱ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa, która nie odpowiada rzeczywistej nazwie żadnej ze stron postępowania.

1. Czy prawo Unii stoi w sprzeczności z orzecznictwem takim jak wyrok Najvyšší súd Slovenskej republiky (sądu najwyższego Republiki Słowackiej, Słowacja) z dnia 28 lutego 2022 r., sygn. akt 7Cdo 294/2019, zgodnie z którym wymóg jasności i zrozumiałości przedmiotu usługi, za którą konsument ma uiścić opłatę z tytułu udzielenia kredytu, jest spełniony przez to, że „z definicji spornej opłaty wynika, że jest to opłata za udzielenie kredytu, tj. za czynności po stronie kredytodawcy, które są niezbędne do zawarcia umowy i które stanowią jego wewnętrzną kwestię oraz część jego kosztów, tj. za czynności kredytodawcy związane z udzieleniem kredytu, takie jak sporządzenie umowy oraz jej zawarcie, itp.” a także z tym, że wysokość opłaty została precyzyjnie określona?
2. Czy dla oceny, czy prowizja za udzielenie kredytu jest niedopuszczalna, ma znaczenie zakres wydatków kredytodawcy na usługę związaną z taką opłatą, a zatem czy umowa powinna wskazywać przedmiot takiej usługi, czy też opłata stanowi jedynie wynagrodzenie, przy ustalaniu którego kredytodawca nie musi uwzględniać swoich wydatków na świadczenie usługi związanej z taką opłatą?
3. Jeżeli prowizja za udzielenie kredytu ma odzwierciedlać wydatki kredytodawcy na usługę związaną z taką prowizją, to czy czynnik ten ma znaczenie dla celów art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, jeżeli kredytodawca przenosi na konsumenta w ramach takiej prowizji wszystkie wydatki poniesione przez kredytodawcę na świadczenie usługi związanej z taką prowizją i gdy przedmiot usługi leży w interesie obu stron umowy?

Uzasadnienie:

Ramy prawne

Prawo Unii Europejskiej

Artykuł 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 stanowi:

„Warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, uznaje się za nieuczciwe, jeśli stojąc w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta”.

Zgodnie z art. 4 przytoczonej dyrektywy:

„1. Nie naruszając przepisów art. 7, nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna”.

2. Ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych

w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem”.

Artykuł 5 tej samej dyrektywy stanowi:

„W przypadku umów, w których wszystkie lub niektóre z przedstawianych konsumentowi warunków wyrażone są na piśmie, warunki te muszą zawsze być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem. Wszelkie wątpliwości co do treści warunku należy interpretować na korzyść konsumenta. Powyższa zasada interpretacji nie ma zastosowania w kontekście procedury ustanowionej w art. 7 ust. 2”.

Prawo Republiki Słowackiej

Zgodnie z art. 2 ust. 2 kpc pewność prawa to stan, w którym każdy może zasadnie oczekiwać, że jego spór zostanie rozstrzygnięty zgodnie z utrwaloną praktyką orzeczniczą najwyższych organów sądowych; w przypadku braku takiej utrwalonej praktyki orzeczniczej, również stan, w którym każdy może zasadnie oczekiwać, że jego spór zostanie rozstrzygnięty sprawiedliwie.

Zgodnie z § 53 ust. 1 Občiansky zákonník (kodeksu cywilnego) umowy konsumenckie nie mogą zawierać postanowień, które powodują znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron umowy na niekorzyść konsumenta (zwane dalej „warunkiem niedopuszczalnym”). Nie ma to zastosowania w przypadku postanowień umownych odnoszących się do głównego przedmiotu świadczenia i adekwatności ceny, pod warunkiem, że te warunki umowy są wyrażone w sposób jednoznaczny, jasny i zrozumiały lub jeśli warunki niedopuszczalne zostały wynegocjowane indywidualnie.

Spór co do istoty sprawy oraz pytania prejudycjalne

W dniu 23.5.2012 r. pomiędzy powodem jako konsumentem a pozwanym bankiem – jako kredytodawcą została zawarta umowa o ratalnym kredycie konsumenckim, na mocy której bank udzielił powodowi niecelowego kredytu konsumenckiego w kwocie 9 999 EUR na następujących warunkach: oprocentowanie roczne 16,90 %; wysokość raty 189,14 EUR miesięcznie; termin płatności pierwszej raty 20.[7].20[1]2 r.; liczba rat – 120; ostateczny termin spłaty kredytu – 20.6.2022 r.; RRSO 19,55 %; średnia wartość RRSO 13,80 %; całkowita kwota podlegająca zwrotowi 21 926,19 EUR; kredyt został udzielony bezzwłocznie w całości. W umowie określono również prowizję za udzielenie kredytu w następujący sposób:

Oplaty

1 Kredytobiorca jest zobowiązany do zapłaty Bankowi Oplat

<i>Nazwa Oplaty</i>	<i>Wysokość Oplaty w EUR</i>	<i>Częstotliwość</i>
---------------------	----------------------------------	----------------------

<i>Prowizja za udzielenie kredytu</i>	<i>169,00</i>	<i>Jednorazowo</i>
<i>Prowizja administracyjna</i>	<i>2,99</i>	<i>Miesięcznie</i>
<i>Opłata za ubezpieczenie kredytu</i>	<i>6,40</i>	<i>Miesięcznie</i>

- Opłata za monit wynosi 25 EUR za każdy wystawiony monit.
- Opłaty wymienione w tabeli Kredytobiorca będzie uiszczal w regularnych ratach z częstotliwością i w terminie płatności rat Kredytu.

Opłaty wymienione w niniejszym artykule płatne są z dniem podpisania Umowy Kredytu, a wszelkie ich zmiany będą regulowane Umową Kredytu, Warunkami Kredytu oraz Ogólnymi Warunkami Sprzedaży.

Powód wytoczył powództwo przed Okresny sąd Prešov (sądem rejonowym Preszów, zwanym dalej „sądem rejonowym”), w którym podniósł zarzut naruszenia jego praw konsumenckich. Między innymi zarzucił brak przejrzystości oraz niedopuszczalność prowizji za udzielenie kredytu, ponieważ umowa nie precyzowała, jakie świadczenie miało zostać spełnione w zamian za tę prowizję.

Sąd rejonowy w swoim pierwszym wyroku z dnia 30 listopada 2022 r. stwierdził, że *„nie podziela stanowiska, iż z określenia prowizja »za udzielenie kredytu« nie wynika, za jakie świadczenie pozwany jej dochodzi. Logiczna i gramatyczna interpretacja prowadzi do wniosku, że jest ona uiszczana za czynności kredytodawcy niezbędne do zawarcia umowy, takie jak w szczególności faktyczne sporządzenie umowy i innych dokumentów związanych z udzieleniem kredytu”*. W związku z tym oddalił powództwo o stwierdzenie, że prowizja za udzielenie kredytu była niedopuszczalna.

Na podstawie apelacji, w dniu 22 sierpnia 2023 r. Krajský súd v Prešove (sąd okręgowy w Preszowie, dalej zwany „sądem okręgowym”) uchylił wyrok sądu rejonowego w części dotyczącej prowizji za udzielenie kredytu, m.in. powołując się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-224/19, w którym Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że: *„Mając na uwadze całość powyższych rozważań, na pytanie jedenaste w sprawie C-224/19 należy odpowiedzieć, że art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że warunek zawartej między konsumentem a instytucją finansową umowy kredytu nakładający na konsumenta obowiązek zapłaty prowizji za udzielenie kredytu może stwarzać na niekorzyść konsumenta, w sprzeczności z wymogiem dobrej wiary, znaczącą nierównowagę wynikających z umowy praw i obowiązków jej stron, w sytuacji gdy instytucja finansowa nie wykaże, że wspomniana prowizja odpowiada rzeczywiście wykonanym przez nią usługom i poniesionym kosztom, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego”*.

Sąd rejonowy drugim wyrokiem z dnia 27 października 2023 r. ponownie oddalił powództwo o stwierdzenie niedopuszczalności prowizji za udzielenie kredytu. Sąd rejonowy uzasadnił nieuwzględnienie stanowiska prawnego sądu

odwoławczego tym, że podobne pytanie prawne zostało już rozstrzygnięte przez Najvyšší súd Slovenskej republiky (sąd najwyższy Republiki Słowackiej, Słowacja, zwany dalej „sądem najwyższym”) i że orzeczenie sądu najwyższego stało się częścią utrwalonego orzecznictwa, które jest wiążące dla wszystkich sądów. Chodzi o wyrok sądu najwyższego 7Cdo/294/2019 [OMISSIS]. Sąd rejonowy odniósł się również do wyroku Trybunału Sprawiedliwości C-621/[17], z którego wynika, że nie jest konieczne określanie konkretnych usług, za które pobiera się te opłaty, ale kluczowe jest, aby te warunki umowne były jasno i zrozumiale sformułowane w umowie.

Na podstawie apelacji strony skarżącej, sąd odwoławczy dokonuje oceny przedmiotowej prowizji za udzielenie kredytu. Sąd odwoławczy poddaje w wątpliwość wnioski sądu rejonowego co do transparentności prowizji za udzielenie kredytu, skoro sąd rejonowy oparł się w zasadzie jedynie na nazwie prowizji, nie zapoznając się z mechanizmem jej naliczania i przedmiotem usługi z nią związanej. Problem jednak w tym, że sąd rejonowy orzekał na podstawie orzeczenia sądu najwyższego, które jest opublikowane w Zbierka súdnych rozhodnutí (zbiorze orzeczeń sądowych), który jest wiążący dla wszystkich sądów (art. 2 kpc).

Sąd najwyższy w wyroku 7Cdo/294/2019 stwierdził, że:

13. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-621/17 z 3.10.2019 r. „Artykuł 4 ust. 2 i art. 5 dyrektywy 93/13/EWG z 5.4.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że wymóg jasnego i zrozumiałego sformułowania warunku umowy nie oznacza, iż nienegocjowane indywidualnie warunki umowy wskazane w umowie pożyczki zawieranej z konsumentami, takie jak rozpatrywane w postępowaniu głównym, określające dokładnie wysokość kosztów zarządzania i prowizji za udzielenie kredytu obciążających konsumenta, sposób ich obliczania i termin wymagalności, muszą również wyszczególniać wszystkie usługi świadczone w zamian za przedmiotowe kwoty”.

14. Sąd odwoławczy wskazuje na to, że z określenia przedmiotowej prowizji wynika, że jest to prowizja za udzielenie kredytu, a więc za czynności po stronie kredytodawcy, które są niezbędne do zawarcia umowy i stanowią jego sprawę wewnętrzną oraz część jego kosztów, tj. za czynności kredytodawcy związane z udzieleniem kredytu, takie jak sporządzenie umowy i jej zawarcie, itp. Prowizja za udzielenie kredytu stanowi zatem cenę za świadczenie usługi przez kredytodawcę, przy czym możliwość jej zastosowania dopuszcza ustawa o udzielaniu kredytów nr 129/2010 Z.z., a możliwość ta wynika również z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości. Nie można zatem w związku z negocjowaniem prowizji za udzielenie pożyczki dojść do wniosku, że mamy do czynienia z nieuczciwym warunkiem umownym.

15. Nie bez znaczenia jest fakt, że to do wnoszącego odwołanie, który był w stanie ocenić ekonomiczne konsekwencje wynikające z Umowy, należała

decyzja o jej zawarciu, a jeśli uznał, że prowizja za udzielenie kredytu, która została wyrażona w Umowie w sposób konkretny, jasny i zrozumiały, jest wysoka, nic nie stało na przeszkodzie, aby zwrócił się do innego podmiotu. W ocenie sądu odwoławczego nie można tolerować sytuacji, w której wnoszący odwołanie, który z góry wiedział, że będzie musiał uiścić prowizję za udzielenie kredytu i jednocześnie znał wysokość tej prowizji, mimo to zawarł umowę, tj. zgodził się na prowizję i jej wysokość, a następnie stanął na stanowisku, że prowizja ta stanowiła niedopuszczalny warunek umowy.

Sąd odwoławczy uważa, że stanowisko sądu najwyższego, a tym samym sądu rejonowego, może pozostawać w sprzeczności z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, w szczególności wyrokami C-224/19, C-565/21. Zmiany interpretacji można się również spodziewać na gruncie orzeczenia w sprawie C-300/23.

Przed wszystkim sąd odwoławczy kwestionuje stanowisko sądu najwyższego, zgodnie z którym przedmiot usługi związanej z prowizją za udzielenie kredytu powinien być wewnętrzną sprawą banku. Zdaniem sądu odsyłającego jest to właśnie przeciwieństwo transparentności, ponieważ określenie „wewnętrzna” sugeruje, że chodzi o sprawę dotyczącą tylko banku, co w oczywisty sposób szkodzi transparentności.

Sąd okręgowy ma również wątpliwości, czy to sąd, a nie kredytodawca powinien identyfikować przedmiot usługi związanej z prowizją za udzielenie kredytu poprzez przykładowe wyliczenie („...itp.”). Skoro zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości warunek umowy należy oceniać według stanu aktualnego w chwili zawarcia umowy, to istotne jest, aby konsument w chwili zawarcia umowy miał możliwość podjęcia decyzji, czy chce zapłacić za usługę, a zatem musi ją znać.

Sąd odwoławczy uznaje, że również sama nazwa prowizji może sugerować wiele na temat przedmiotu usługi, w połączeniu z kontekstem całej umowy, ale jest przekonany, że nazwa prowizji jest tylko jednym z wyznaczników przedmiotu usługi.

Trybunał Sprawiedliwości orzekł już, że przy ocenie niedopuszczalności należy zwracać uwagę na to, czy opłata nie pokrywa się z innym warunkiem umownym. Sąd okręgowy jest szczególnie zaniepokojony argumentacją sądu rejonowego, że gdyby opłata kredytowa była nieważna, bank byłby zmuszony do podwyższenia oprocentowania („Zauważyć należy, że bank zawierając umowę kredytową kalkulował, że jego przychodem będą odsetki i opłaty; gdyby liczył tylko na przychód z tytułu odsetek, niewątpliwie znalazłoby to odzwierciedlenie w wysokości oprocentowania.” – Punkt 59 wyroku sygn. akt 1 ICsp/72/2022–463 z 27 października 2023 r.).

Sąd okręgowy ma wątpliwości, czy sąd najwyższy nadał jakkolwiek wagę faktycznemu przedmiotowi usługi związanej z prowizją za udzielenie kredytu.

Dlatego istotnym wydaje się pytanie prejudycjalne o znaczenie kosztów usługi związanej z opłatą bankową i o ciężar ich ponoszenia. Powszechnie przyjmuje się, że konsumenci mogliby samodzielnie lub z pomocą własnych prawników znacznie taniej sporządzić umowę kredytową, w tym sformułować warunki banku. Samodzielne sporządzanie umów podważałoby jednak całą doktrynę ochrony wynikającą z dyrektywy 93/13, ponieważ jest ona oparta na ochronie przed nieuczciwymi warunkami, które nie były indywidualnie negocjowane.

Dlatego istotnym wydaje się doprecyzowanie orzecznictwa w zakresie znajomości faktycznego świadczenia i rzeczywistego przedmiotu usługi, którą konsument ma pokryć w związku z prowizją. W kontekście powyższego istotna jest również kwestia, czy konsument powinien ponosić ciężar wszystkich kosztów usługi, która ponadto leży w interesie samego banku. Konsument ma interes w uzyskaniu kredytu, ale bank ma interes w odsetkach od kredytu, a zatem kwestia partycypacji w kosztach usługi związanej z prowizją za udzielenie kredytu mogłaby być przedmiotem odpowiedzi Trybunału Sprawiedliwości.

[OMISSIS] [powtórzenie pytań prejudycjalnych] [OMISSIS] [Pouczenie o środku odwoławczym]

[OMISSIS]

[Podpisy]

[OMISSIS]